

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. vtrum delectatio sit mensura, vel regula secu[n]du[m] quam iudicetur bonum, vel malum in moralibus.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

1. in. meta. text. 3. & 4. to. 3.

next. 4. to. 3.

3. in. p.

e. 5. post medium, to. 5.

* Sup. istud verb. Psalmi 112, to. 8.

Ca. 11. prim. tom. 5.

q. 20. art. 1.

colorum in principio quest. querit utrum delectatio sit mensura secundum quam iudicetur: hic uero absolute, utrum sit mensura, quasi ibi primitatem in cognoscendo, hic in essendo infirmas. Et in corpore articuli, mensuram secundum cognitionem & iudicium determinat in responsionibus uero ad primum & ultimum, causalitate finale quodammodo ei tribuit. Et scito, quod quia ad rationem mensurae & regulae non sufficit primitas in essendo, sed exigitur quod sit nobis certissima, ideo licet bonum honestum sit secundum se prius, & certius quam delectabile, quod consequitur ad illud, & potest esse bona & mala delectatio: quia tamen delectatio est nobis magis certa, ideo ipsi attribuitur ratio mensurae, & operatio ipsa medicat quod ad hoc a delectatione: propter quod author studuit in corpore articuli ad probandum rationem mensurae in delectatione ex cognitione & iudicio. Et factum saluare utcumque prioritatem in essendo, ut patet in responsione ad tertium, ubi finis ratione, satis large propter hoc saluandum, utitur.

¶ Circa calcem responsionis ad tertium in eodem quarto articulo, dubium occurrit Nouitius, quia uidetur aduersari super praedictis. Si enim bonitas delectationis est causa quodammodo bonitatis in operatione, aut econuerso, sequitur non esse eadem numero bonitatem utriusque, cuius oppositum dictum fuit.

¶ Ad hoc breuiter dicitur, quod ut ex superius dictis apparet, in analogia causalitate seu redundancia, saluatur identitas numeralis in causa & causato, unde hoc nihil obstat proposito: sicut nec bonitatis actus exterioris & interioris.

operabilibus habet rationem principii, a quo maxime sumitur iudicium, sicut a regula uel mensura.

AD SECUNDUM dicendum, quod omnis delectatio in hoc est uniformis, quod est quies in aliquo

in 10. * Meta. sed delectatio non est primum in genere moralium, sed praecedunt ipsam amor & desiderium. non ergo est regula bonitatis & malitia in moralibus.

¶ 2 Prax. Mensuram & regulam oportet esse uniformem: & ideo motus, qui est maxime uniformis, est mensura & regula omnium motuum, ut dicitur in 10. * Meta. sed delectatio est uaria & multiformis, cum quaedam earum sint bona, & quaedam mala. ergo delectatio non est mensura & regula moralium.

¶ 3 Prax. Certius iudicium sumitur de effectu per causam, quam eorum uerbo: sed bonitas, uel malitia operationis est causa bonitatis, uel malitiae delectationis, quia bonae delectationes sunt quae consequuntur bonas operationes, malae autem quae malas, ut dicitur in 10. * Eth. ergo delectationes non sunt regula & mensura bonitatis, & malitiae in moralibus.

SED CONTRA est, quod * Aug. dicit super illud Psalmi 7. Scrutata corda & renes Deus, Finis curae & cognitionis est delectatio, ad quam quis nititur peruenire. Et Philosophus dicit in 7. Ethic. quod delectatio est finis architectonorum, id est, principalis, ad quam respicientes, unum quodque hoc quidem malum, hoc autem malum, simpliciter dicimus.

RESPON. Dicendum, quod bonitas uel malitia moralis principaliter in uoluntate consistit, ut supra dictum est: utrum autem uoluntas sit bona, uel mala, praecipue ex fine cognoscitur: id autem habetur pro fine, in quo uoluntas quiescit: quies autem uoluntatis, & cuiuslibet appetitus in bono, est delectatio: & ideo secundum delectationem uoluntatis humanae praecipue iudicatur homo bonus, uel malus. Est enim bonus & uirtuosus, qui gaudet in operibus uirtutum: malus autem, qui in operibus malis. Delectationes autem appetitus sensitui non sunt regula bonitatis, uel malitiae moralis: nam cibus communiter delectabilis est secundum appetitum sensituum bonis & malis: sed uoluntas bonorum delectatur in eis secundum conuenientiam rationis, quam non curat uoluntas malorum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod amor & desiderium sunt priora delectatione in uia generationis: sed delectatio est prior secundum rationem finis, qui in

bono: & secundum hoc potest esse regula uel mensura. Nam ille bonus est, cuius uoluntas quiescit in uero bono: malus autem cuius uoluntas quiescit in malo.

AD TERTIUM Dicendum, quod cum delectatio perficiat operationem per modum finis, ut supra dictum est, non potest esse operatio perfecte bona, nisi etiam adsit delectatio in bono: nam bonitas respicitur ex fine, & sic quodammodo bonitas delectationis est causa bonitatis in operatione.

QVAESTIO XXXV.

De dolore, seu tristitia secundum se, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de dolore, & tristitia.

¶ Et circa hoc primo considerandum est de tristitia, seu dolore secundum se. Secundum, de causis eius.

Tertio, de effectibus ipsius. Quarto, de remediis. Quinto, de bonitate, uel malitia eius.

CIRCA primum quaeruntur octo.

¶ Primo, Vtrum dolor sit passio animae.

¶ Secundo, Vtrum tristitia sit idem quod dolor.

¶ Tertio, Vtrum tristitia, seu dolor sit contraria delectationi.

¶ Quarto, Vtrum omnis tristitia omni delectationi contrariet.

¶ Quinto, Vtrum delectationi contemplationis sit aliquid quod tristitia contraria.

¶ Sexto, Vtrum magis fugienda sit tristitia, quam delectatio appetenda.

¶ Septimo, Vtrum dolor exterior sit maior, quam dolor interior.

¶ Octauo, De speciebus tristitiae.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum dolor sit passio animae.

AD PRIMUM sic praedicat. Vbi, quod dolor non sit passio animae. Nulla enim passio animae est in corpore: sed dolor potest esse in corpore, dicitur enim Aug. in li. de uera relig. quod dolor, qui dicitur corporis, est corruptio repentina salutis eius rei, quam male utendo anima corruptioni obnoxiauit ergo dolor non est passio animae.

¶ 2 Prax. Omnis passio animae pertinet ad uim appetitiuam: sed dolor non pertinet ad uim appetitiuam, sed magis apprehensiuam, dicitur enim Aug. in li. de natura boni, quod dolorem in corpore facit sensus resistens corpori potentiori, ergo dolor non est passio animae.

¶ 3 Prax. Omnis passio animae pertinet ad appetitum animale, sed dolor non pertinet ad appetitum animale, sed magis ad appetitum naturalem, dicitur enim Aug. 3. super Genes. ad litteram: Nisi aliquid bonum remansisset in natura, nullius boni amissus esset dolor in pena, ergo dolor non est passio animae.

SED CONTRA est, quod Aug. 14. de ciuit. Dei, ponit dolorem inter passiones anime, inducens illud Virgil. Hinc metuunt, cupiunt, gaudentque, dolentque.

RESPON. Dicendum, quod sicut ad delectationem duo requiruntur, scilicet coniunctio boni, & perceptio huiusmodi coniunctionis: ita et ad dolorem duo requiruntur, scilicet coniunctio alicuius mali, quod ea ratione est malum, quia prius aliquid bonum, & perceptio huiusmodi coniunctionis. Quia quid autem coniungitur, si non habeat, respectu eius cui coniungitur, rationem boni uel mali, non potest causare delectationem, uel dolorem. ex quo patet, quod aliquid, sub ratione boni, uel ma-